

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií Brno

Národnostní menšiny ve vztahu k Policii ČR

Bakalářská práce

Vedoucí závěrečné práce:

PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

Vypracoval:

Lukáš Dohnal

Brno 2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Národnostní menšiny ve vztahu k Policii ČR“ zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

Jindřichův Hradec 15.4.2012

Lukáš Dohnal

Poděkování

Děkuji váženému panu PhDr. Miloslavu Jůzlovi, Ph.D., jakožto vedoucímu této bakalářské práce, za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování práce. Vážím si nejen jeho ochoty a času, který mi věnoval, ale rovněž jeho vlídného a lidského přístupu při řešení konkrétních problémů spojených s prací.

Lukáš Dohnal

Obsah

Úvod	6
I. Teoretická část.....	8
1. Charakteristika vybraných národnostních menšin v ČR včetně vymezení základních pojmů a zobecněných problémů	9
1.1 Vymezení základních pojmů.....	9
1.2 Problémy národnostních menšin ve vztahu k majoritní společnosti a jejich možné řešení	11
1.3 Práva národnostních menšin žijících v ČR	15
1.4 Statistický přehled národnostních menšin žijících v ČR.....	19
1.5 Charakteristika vybraných národnostních menšin v ČR, s kterými přichází PČR nejvíce do styku v rámci prevence i represe	20
2. Rasismus ve vztahu k menšinám v české společnosti.....	31
3. Preventivní programy PČR a její strategie pro práci ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám	36
3.1 Národní strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám	36
3.2 Preventivní činnost Policie ČR ve vztahu k menšinám.....	42
II. Praktická část.....	44
4. Míra tolerance a xenofobie v PČR.....	45
4.1 Cíl výzkumu.....	45
4.2 Výzkumné otázky	45
4.3 Cílová skupina (výzkumný vzorek)	45
4.4 Výzkumný problém.....	45
4.5 Metoda výzkumu.....	46
4.6 Průběh výzkumu	46
4.7 Způsob zpracování dat	46
5. Analýza a interpretace výsledků výzkumu	47
5.1 Vyhodnocení otázky A.....	47

5.2	Vyhodnocení otázky B.....	47
5.3	Vyhodnocení otázky C.....	48
5.4	Vyhodnocení otázky D.....	48
5.5	Vyhodnocení otázky E.....	49
5.6	Vyhodnocení otázky F.....	49
5.7	Vyhodnocení otázky G.....	50
5.8	Procentuální shrnutí a porovnání celkových výsledku mezi OOP a SKPV	50
Závěr	52
Resumé.....	54
Anotace.....	55
Seznam použité literatury	57

Úvod

Téma práce jsem si zvolil s ohledem na mou příslušnost k policii České republiky, konkrétně na mé zařazení u Služby kriminální policie a vyšetřování. S ohledem na mé povolání se často potýkám s národnostními menšinami, které jsou v České republice zastoupeny. S národnostními menšinami pracuji ve dvou úrovních a to tedy v úrovni pomoci a úrovni represe. Vlastní represe spočívá v odhalování a řešení jejich trestné činnosti, o které se dá říci, že je pro určitý typ národnostních menšin do jisté míry specifická. Na druhé straně se policie zabývá i pomocí těmto skupinám lidí a to předně ve formě pomoci obětem trestných činů, ale i realizací různých projektů do kterých je policie zapojena buď ve spolupráci s další organizací, anebo samostatně.

Ve svém zaměstnání jsem byl po mnohá léta zařazen do pracovní skupiny pro národnostní menšiny, kde se řešily jejich problémy, realizovaly se různé projekty směřující k pomoci těmto lidem a dále se prohlubovalo vědomí majoritní společnosti ve formě přednášek.

Činnost policie se v tomto ohledu začala více projevovat až po roce 1989, neboť vlivem otevření hranic s okolním světem mělo za následek příliv migrantů z celého světa. V tomto směru se policie musela vypořádat s mnohými úskalími, které do této doby nemusela řešit. S vývojem po roce 1989 se tedy musela vyvíjet i policie, která musela čelit novým jevům, jako důsledek migrace osob a tím zapříčiněného zvyšování počtu národnostních menšin v České republice.

V této práci chci uplatnit mé dosavadní zkušenosti s prací u policie, jakožto represivního, ale i preventivního orgánu ve vztahu k národnostním menšinám. V tomto směru chci představit činnost policie zabývající se národnostními menšinami a vztahu mezi nimi.

Samotná práce bude blíže zaměřena na definování pojmu národnostní a etnická menšina, charakteristiku nejpočetnějších národnostních menšin žijících v české republice (jejich rozdělení, charakteristiku, specifika – kulturní, psychická a sociální). Ve větší míře se bude práce zabývat romským obyvatelstvem, jakožto nejpočetnější a nejdiskutovanější menšinou, na kterou policie převážně zaměřila své preventivní programy. Dále se práce bude v jednotlivých kapitolách zabývat preventivní činností

policie ve vztahu k menšinám, kriminalitou páchanou menšinami a kriminalitou páchanou na menšinách ve smyslu rasisticky motivovaných trestných činů.

Cílem práce není kritika menšin, nýbrž faktická specifikace národnostních menšin žijících v ČR a pochopení jejich problémů s ohledem na jejich zvyky, tradice a s tím spojené životní hodnoty. V tomto ohledu bude práce dále směřována ve vztahu k policii a její činnosti vůči menšinám. Výzkumnou částí této práce bude dotazník určený příslušníkům policie, jehož výstup má konstatovat míru rasismu, či tolerance v rámci PČR.

Celá práce je opřena o mé dosavadní zkušenosti u Police ČR, přičemž se dále opírá o policejní strategie, projekty a dále o literaturu uvedenou v seznamu použité literatury.

I. Teoretická část

1. Charakteristika vybraných národnostních menšin v ČR včetně vymezení základních pojmů a zobecněných problémů

1.1 Vymezení základních pojmů

V úvodu první kapitoly je nutné definovat základní pojmy, s kterými se práce potýká a které jsou nezbytné pro správné pochopení práce:

- **menšina**

Menšinu lze obecně charakterizovat jako menší část určitého celku, tedy méně než jedna polovina. Ze sociologického, ale i antropologického pohledu lze menšinu vnímat jako určitou vymezenou skupinu lidí, která je součástí celku, avšak od většinové společnosti se liší.

- **etnická menšina**

Tato skupina lidí má společný rasový původ a obvykle jest vymezena jazykem a kulturou. Zpravidla se vyznačují etnicitou, což je vzájemně provázaný systém kulturních, rasových, jazykových a teritoriálních faktorů, historických osudů a představ o společném původu.

- **národnostní menšina**

Jedná se o etnickou skupinu lidí, která je úředně uznávána. Dle zákona číslo 273/2001 o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů je národnostní menšina společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo. Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje

přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.¹

- **národ**

Národ je jedinečné, osobité a uvědomělé kulturní a politické společenství, které se utvářelo společnými dějinami na společném území. Pojem národ může být chápán jakožto ve smyslu politickém či etnickém. Ve smyslu politickém hovoříme o osobách se státním občanstvím k určitému státu doložitelné dokladem. Z hlediska etnického hovoříme o skupině lidí zpravidla se společným jazykem, kulturou, historií a zvyky. Jedná se o subjektivní pocit jedince, jejímž příslušníkem se člověk cítí být.

- **národnost**

Podle definice použité při sčítání lidu 2011 se národností rozumí příslušnost k národu, národnostní nebo etnické menšině. Podle této definice není pro určení národnosti v České republice rozhodující mateřská řeč ani řeč, kterou člověk používá nebo lépe ovládá, ale jeho vlastní rozhodnutí. Je možné se hlásit k jedné i více národnostem nebo také k žádné.

- **Extremismus**

V obecném pojetí jde o výrazné odchýlení se od obecně uznávaných a v aktuální době přijímaných norem. V rovině sociologické lze extremismus vymezit jako souhrn určitých sociálně patologických jevů, vytvářejících více či méně organisovanými skupinami osob a příznivci těchto skupin, s dominujícím odmítáním základních hodnot, norem a způsobů chování platných v aktuální společnosti. V politice je takto označován krajně radikální nebo výstřední postoj. Policie naopak extremismus definuje jako „Verbální, grafické, fyzické a jiné aktivity spojené zpravidla s vyhraněným ideologickým nebo jiným kontextem, které vyvíjejí jednotlivci nebo skupiny osob s názory výrazně vybočujícími z všeobecně uznávaných společenských norem, se zřetelnými prvky netolerance, zejména rasové, národnostní, náboženské nebo jiné obdobné nesnášenlivosti, a útočí proti demokratickým principům, společenskému uspořádání, životu,

¹ Zákon o právech příslušníků národnostních menšin číslo 273/2001, §2, dostupný na <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/273-01.htm> , (1.3.2012)

zdraví, majetku nebo veřejnému pořádku. Někdy je také označován jako ultrapravicový nebo ultralevicový postoj. Extremismus obvykle neumí reálně hodnotit politickou situaci, jeho stoupenci nesouhlasí s kompromisy, radikalizuje řešení vztahu občan a stát.

- **Nacionalismus**

Jedná se o politický směr, podle kterého vlastní „národ“ je základní společenskou jednotkou, nadřazenou nad ostatní. Politický směr typický pro nacismus (nacionální socialismus), který byl základní ideologií Adolfa Hitlera.

- **Rasa**

Jedná se o velkou skupinu lidí lišící se od jiné různými typickými znaky, které se týkají vzhledu, tvaru nosu, rtů, temperamentu, kultury a podobně.

- **Rasismus**

Je nevědecká teorie předpokládající, že biologický a etnický původ určuje kulturní, psychickou (mentální) povahu populací, které se vzájemně dělí na „vyšší“ a „nižší“. Převzato ideologiemi, které zdůrazňují nadřazenost bílé rasy nad ostatními „méněcennými rasami“

- **Xenofobie**

Jest nedůvěra ke všemu cizímu, novému, charakteristické pro jevy odporu, nepřátelství. Nejčastějším projevem je odpor vůči občanům jiné barvy pleti, jiné národnosti, jazyka, náboženství, kultury, projevující se nepřátelstvím proti cizincům, imigrantům, uprchlíkům apod. Jde o obecný termín užívaný pro charakterizování různých projevů extremismu.²

1.2 **Problémy národnostních menšin ve vztahu k majoritní společnosti a jejich možné řešení**

Obecně lze konstatovat, že problémy národnostní menšiny se musí potýkat s tlakem majoritní skupiny o jejich asimilaci. Většinová společnost, tedy majorita má své historicky zažité kulturní, sociální i politické vlastnosti, v kterých vyrůstá, žije a

² Chmelík, Jan, Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty. Praha: Linde Praha a.s., 2001, str. 7-10. ISBN 80-7201-265-7

jimiž se řídí. Ve světě převládá názor, že minoritní skupina by se měla přizpůsobit většinové společnosti, neboť převládá pocit, že jejich zvyky, kultura a podobně se musí řídit každý, kdo chce v jejich zemi žít. V některých případech je tato asimilace vynucena i násilnými kroky, které naopak můžou vyvolat ještě větší nevoli a nepokoje, kdy můžou vyústit až v teroristické útoky ze strany minority.

Proti tomu směřuje koncept menšinových práv, který mezinárodní společenství, jako například OSN a Rada Evropy vkládá do svých dokumentů. Jednotlivé státy prosazují menšinová práva i ve svém zákonodárném procesu. V ČR byl prosazen zákon číslo 273/2001 o právech příslušníků národnostních menšin.

Je nesporné, že multikulturní prostředí může vyvolat řadu problémů a potyček mezi jednotlivými kulturami. Současný trend v mnoha zemích však zdůrazňuje prospěšnost kulturní rozmanitosti pro společnost i stát. Multikulturalismus se prosazuje v zemích, jejichž obyvatelé pocházejí z rozdílného kulturního prostředí. Cílem je sjednotit občany státu bez ohledu na jejich původ, rasu či přesvědčení. V tomto směru se však prosazuje zachování jejich odlišných kultur. Multikulturalismus se dá vysvětlit pojmem nacionalismus, jež je jeho opakem.

Právě nacionalismus sebou přináší nevoli vůči menšinám žijících v konkrétní zemi. Práva menšin můžou být potlačována a samotná minorita může být vytlačena na okraj společnosti. Největší projev extrémního nacionalismu sebou přinesla druhá světová válka v podobě holocaustu. V tomto směru byli nejvíce postiženi židé, o které byla nejvíce tehdejší nesnášenlivá propaganda opřena. Celá událost nakonec vedla k jejich postupnému vyhlazování.

Rasová nesnášenlivost uvnitř národa může sebou přinést i genocidu, jež známe i z nedávné historie, jako byly „etnické čistky“ v bývalé Jugoslávii. Genocidu můžeme vyjádřit slovy „zločin proti lidskosti“. To spočívá ve vyražďování, či vyhánění určité skupiny lidí určené na základě jejich etniky či rasy.

Moderní a civilizovaný stát se však snaží jednotlivé kultury uvnitř národa ctít, hájit a uznávat, neboť jiné pojetí této stránky věci může způsobit historicky známé extrémní řešení. Proto takové státy upravují ve vztahu k menšinám i svou politiku. Nejčastější však výhradou při řešení tzv. romské otázky je výtka, že Romové nejsou

jednotní, tedy že nejsou schopni vytvořit jednotnou politickou reprezentaci. Jsou rozdělení jazykově, sociálně, ale dělí se jako pozůstatek z dávné minulosti i na kasty. Podle převažujícího názoru majoritní společnosti není z těchto důvodů možné k Romům přistupovat s ucelenou koncepcí.³

Důležitým faktorem k odstranění problémů menšin žijících s majoritou je osvěta. Osvěta a šíření informací je důležité nejen vůči majoritě, ale také minoritě. Nikomu nelze násilným způsobem brát jeho kulturu a nutit kulturu svou, ale naopak je nutné tyto kultury poznávat a naučit se pospolu žít. Naopak multikulturní prostředí může přinést mnoho prospěšného v podobě poznání. I v dávné historii se odlišné kultury a národy od sebe navzájem učily, což přispělo k rozkvětu civilizace.

Je zřejmé, že ve státním zřízení musí být určitá pravidla respektována všemi kulturami, etnickými skupinami a podobně. Zásadní nastavené hodnoty dané země musí být zachovány i v multikulturním prostředí, neboť záměrné porušování daných hodnot s odkazem na svou vlastní kulturu může přinést rozpor s většinovou společností. Typickým a ukázkovým případem jsou v ČR tzv. „nepřizpůsobivý“ občané, kterou mají svou vlastní kulturu a sociální zvyky, avšak nerespektují zásady kultury většinové společnosti. Na tento neblahý jev se následně nabalují různé organizace a politické strany, které využívají nastalý negativní jev pro svou propagandu a skryté šíření rasové, kulturní a další nenávisti. Výsledek tohoto podhoubí je znám v podobě již zmíněné druhé světové války a holocaustu. V tomto směru potom následně sekundárně nastupuje policie jakožto orgán zabývající se odhalováním trestných činů spojených s šířením rasové, etnické a kulturní nenávisti. Takovéto a další vybrané trestné činy se nazývají extremistické a jsou odvozeny od slova extremismus. Rozebírání těchto trestných činů, jakožto i práce policie bude rozebrána v další kapitole.

Primárně je však nutné odstranit záminky, jež vedou ke xenofobnímu, či rasistickému šíření odporu. Z toho důvodu je nezbytná osvěta ve směru k majoritní společnosti vedoucí k pochopení dané kultury dané jejich historií a tím zlepšení postoje a náhledu na konkrétní menšiny. V tomto směru lze říci, že znalost vede k porozumění a harmonii. Stejným způsobem je třeba pomoci i „nepřizpůsobivým“ občanům. Jejich vývoj ve smyslu respektování hodnot druhých byl narušen vlivem historických událostí,

³ Samková, Klára, Romská otázka. Praha: Blinkr, 2011, 94 s. ISBN 978-80-87579-03-9

segregací a podobně. V současnosti je třeba těmto menšinám věnovat pozornost ve smyslu vzdělání, šíření znalostí o kultuře majority i jejich vlastní. Jejich kultura nesmí být potlačována, či upravována majoritou. Vzájemné respektování je cíl k úspěchu. Největším těžištěm působení jsou děti, neboť dospělý jedinci mají svá zažitá pravidla, které jen velmi těžko mění a jakési výchovné působení nepřináší tížený efekt. Nelze však konstatovat, že dospělý jedinci budou v tomto směru opomíjeni.

Další důležitou nápravou ve vztahu k menšinám by mělo být odstranění tendence segregace. Vyloučení na okraj společnosti a sdružování do společných domů neřeší například ve vztahu k některým Romům v ČR jejich „nepřizpůsobivost“. Naopak segregací dochází k odloučení od majority a tím se prohlubuje propast mezi nimi. Navzájem se nemají od sebe co učit, děti vyrůstají odloučení od dětí majorit, kdy tímto dochází k dalšímu odcizení. Zvyšuje se tak nenávisť, omezují se vzájemné kontakty a společné soužití. Toto řešení přináší majoritě odkaz, že ti „za branou“ jsou něco míň a na druhé straně vyvolává nenávisť vůči majoritě. Tímto způsobem nelze docílit harmonického soužití a bezproblémové prolínání kultur ve státě. Jedná se tak o jednostranné „řešení“

V této kapitole je třeba zmínit pojem **etnocentrismus** jakožto problém vnímání menšin. Jedná se o tendenci hodnotit všechny jevy spojené s menšinou z pohledu vlastní kultury. Majoritní skupina vnímá své hodnoty, normy kultury a podobně jako jedinou správnou a ostatní podle své stupnice hodnotí. Životní styl, nebo způsob života jiných chápe jako negativní odchylku od svého standardu. Právě agresivní formou etnocentrismu jest zmíněný rasismus a nacionalismus. Tento pojem zařadil do společenských věd americký sociolog, W. G. Sumner.⁴

Hlavním pilířem řešení problémů národnostních menšin je ve smyslu slov: vzdělání, vědění, ochota, porozumění, snášenlivost a tolerance. Obsah těchto slov je třeba mimo jiné aplikovat potupnou osvětou jak ve vztahu k minoritě tak i majoritě.

⁴ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Etnocentrismus>, (11.2.2012)

1.3 Práva národnostních menšin žijících v ČR

Česká republika se národnostními menšinami začala zabývat ihned po svém ustanovení, tedy 1. 1. 1993. Jakožto podklad a své národnostně menšinové politiky tehdy převzala Listinu základních práv a svobod, která vznikla a byla uzákoněna za dob tehdejší ČSFR 9. 1. 1991 (č.23/1991 Sb.). Listina obsahovala právo jednotlivce rozhodovat o své národnosti, zakazovala odnárodnování, národnostní diskriminaci. Zaručovala všestranný rozvoj menšin a jejich kultury, zajišťovala právo sdružovat se, vzdělávat se, právo přijímat a šířit informace v jazyce menšin, účastnit se záležitostí týkajících se menšiny. Stanoveny byly podmínky užívání jazyka menšin na veřejnosti a v úředním styku. Jiný zákon, který by upravoval práva menšin, v té době neexistoval a výše uvedené práva zaručovala jen Listina základních práv a svobod.

Vlivem přílivu cizinců a tím různorodé skladby obyvatelstva byl vytvořen zákon číslo 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin (menšinový zákon), který začal v ČR platit od 2. 8. 2001. Jeho obsah samozřejmě rovněž ovlivnila listina základních práv a svobod, kde byla určitá práva již definována. Tento zákon také jasně definoval pojem národnostní menšina.

Statut národnostní menšiny má zásadní význam pro postavení příslušníků národnostních menšin a to jak po stránce legislativní, tak po stránce kulturní a společenské.

Členy Rady vlády pro národnostní menšiny jsou zástupci na úrovni náměstků ministrů Ministerstva financí, Ministerstva kultury, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva vnitra, Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva zahraničních věcí, zástupce Kanceláře prezidenta republiky, Veřejného ochránce práv, zmocněnec vlády pro lidská práva, náměstek člena vlády a celkem 19 zástupců dvanácti národnostních menšin (po 1 až 3 s ohledem na početnost menšiny a jejího historického a současného postavení – Poláci, Romové, Slováci po třech, Němci dva). Zástupci národnostních menšin pak mají své zastoupení i v poradním sboru Ministerstva kultury pro národnostní kulturu a v poradním sboru Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pro národní menšinové školství. Zástupci národnostních menšin se tak přímo účastní i práce na výběrových dotačních akcích, které jsou ze státního rozpočtu určeny menšinám.

Příslušníci národnostních menšin mohou zřizovat své organizace bez omezení. Tyto organizace vesměs fungují jako občanská sdružení, která svou činnost vyvíjejí jako nestátní neziskové organizace

Zákon o právech příslušníků národnostních menšin zaručuje těmto menšinám následující práva, které jsou uvedeny v druhé hlavě citovaného zákona:

- **Výkon práv příslušníků národnostních menšin**

(1) Příslušníkům národnostních menšin se zaručuje jednotlivě nebo společně s jinými příslušníky národnostní menšiny výkon jejich práv stanovených tímto zákonem, zvláštními právními předpisy či mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, kterými je Česká republika vázána.

(2) Výkon práv příslušníků národnostních menšin nesmí být omezován nebo znemožňován.

- **Svobodná volba příslušnosti k národnostní menšině**

(1) Z příslušnosti k národnostní menšině nesmí nikomu vzejít žádná újma.

(2) Orgány veřejné správy nevedou evidenci příslušníků národnostních menšin. Získávání, zpracovávání a používání osobních údajů ohledně příslušnosti k národnostní menšině se řídí ustanoveními zvláštních právních předpisů. Údaje o přihlášení se k národnosti získané těmito orgány při sčítání lidu nebo podle jiného zvláštního zákona, které umožňují určení příslušnosti k národnostní menšině, nesmějí být použity pro jiný účel, než pro který byly shromážděny a uloženy, a po statistickém zpracování musejí být zničeny.

- **Právo na sdružování příslušníků národnostní menšiny**

Příslušníci národnostní menšiny se mohou sdružovat v národnostních sdruženích i v politických stranách a v politických hnutích za podmínek a způsobem stanoveným zvláštními právními předpisy.

- **Právo účasti na řešení záležitostí týkajících se národnostní menšiny**

(1) Příslušníci národnostních menšin mají právo na aktivní účast v kulturním, společenském a hospodářském životě a ve veřejných záležitostech, zvláště pak těch, které se týkají národnostních menšin, jejichž jsou příslušníky, a to na úrovni obce, kraje i na celostátní úrovni.

(2) Právo podle odstavce 1 vykonávají příslušníci národnostních menšin zejména prostřednictvím výborů pro národnostní menšiny, zřizovaných podle zvláštních právních předpisů a Rady vlády pro národnostní menšiny (dále jen "Rada").

(3) Vláda zřizuje jako svůj poradní a iniciativní orgán pro otázky týkající se národnostních menšin a jejich příslušníků Radu. V jejím čele stojí člen vlády.

(4) Členy Rady jsou zástupci národnostních menšin a zástupci orgánů veřejné moci s tím, že nejméně polovinu členů Rady tvoří zástupci národnostních menšin, kteří byli navrženi sdruženími příslušníků národnostních menšin.

(5) Do působnosti Rady patří

- a) zajišťovat přípravu opatření vlády, která se týkají práv příslušníků národnostních menšin v České republice,
- b) vyjadřovat se k návrhům zákonů, k návrhům nařízení vlády a k opatřením týkajícím se práv příslušníků národnostních menšin před jejich předložením vládě,
- c) připravovat pro vládu souhrnné zprávy o národnostní situaci na území České republiky,
- d) připravovat pro vládu nebo pro ministerstva či jiné správní úřady doporučení k zajištění potřeb příslušníků národnostních menšin, zejména v oblastech školství, kultury a médií, používání mateřského jazyka, společenského a kulturního života,
- e) spolupracovat s orgány územních samosprávných celků při praktickém zabezpečování národnostní politiky státu,
- f) navrhnout rozdělování finančních prostředků vynakládaných ze státního rozpočtu na podporu aktivit příslušníků národnostních menšin.

(6) Podrobnosti o složení Rady, způsobu jmenování členů Rady a o činnosti Rady stanoví statut Rady, který schvaluje vláda.

- **Právo na užívání jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny**

Příslušníci národnostních menšin mají právo na užívání svého jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem.

- **Právo na vícejazyčné názvy a označení**

(1) Příslušníci národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, mají právo, aby název obce, v níž žijí, názvy jejích částí, ulic, jiných veřejných prostranství, označení budov orgánů veřejné správy a volebních místností byly uvedeny rovněž v jazyce národnostní menšiny.

(2) Podmínky pro výkon práva podle odstavce 1 a způsob uvádění vícejazyčných názvů a označení stanoví zvláštní právní předpis.

- **Právo na užívání jazyka národnostní menšiny v úředním styku a před soudy**

Příslušníci národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, mají právo na užívání jazyka národnostní menšiny v úředním

styku a před soudy. Podmínky pro výkon tohoto práva upravují zvláštní právní předpisy.

- **Právo na užívání jazyka národnostní menšiny ve věcech volebních**

Za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy mají příslušníci národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, právo na zveřejnění oznámení o době a místě konání voleb a na další informace pro voliče v jazyce národnostních menšin.

- **Právo na vzdělávání v jazyce národnostní menšiny**

(1) Příslušníci národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, mají právo na výchovu a vzdělávání ve svém mateřském jazyce ve školách, předškolních zařízeních a školských zařízeních za podmínek, které stanoví zvláštní právní předpisy.

(2) Příslušníci národnostních menšin podle odstavce 1 mohou za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy zřizovat

a) soukromé školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny nebo s výukou jazyka národnostní menšiny jako vyučovacího předmětu,

b) soukromá předškolní zařízení a soukromá školská zařízení.

- **Právo na rozvoj kultury příslušníků národnostních menšin**

(1) Příslušníci národnostních menšin mají právo na zachování a rozvíjení svého jazyka, kultury a tradic a na jejich respektování.

(2) Stát vytváří podmínky pro zachování a rozvoj kultury, tradic a jazyků příslušníků národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky; podporuje zejména programy zaměřené na divadla, muzea, galerie, knihovny, dokumentační činnost a další aktivity příslušníků národnostních menšin. Za tím účelem poskytuje dotace ze státního rozpočtu; podmínky a způsob poskytování dotací stanoví vláda nařízením.

- **Právo na rozšiřování a přijímání informací v jazyce národnostní menšiny**

(1) Příslušníci národnostních menšin mají právo na rozšiřování a přijímání informací v jazyce svých národnostních menšin.

(2) Stát podporuje pro zachování a rozvoj kultury, tradic a jazyků vydávání periodického i neperiodického tisku vydávaného v jazycích národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, a rozhlasové a televizní vysílání v jazycích národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území

České republiky. Za tímto účelem poskytuje dotace ze státního rozpočtu; podmínky a způsob poskytování dotací stanoví vláda nařízením.

(3) Vytváření a šíření rozhlasových a televizních pořadů ve vztahu k příslušníkům národnostních menšin u provozovatelů ze zákona stanoví zvláštní právní předpisy.⁵

Vyjma výše uvedeného zákona pak existují další speciální zákony, jež například zakazují diskriminaci, chrání jejich práva pomocí trestního zákoníku a podobně.

1.4 Statistický přehled národnostních menšin žijících v ČR

Statut národnostní menšiny je v současné době přiznán dvanácti menšinám. Jedná se o menšiny, které mají své zastoupení v Radě vlády pro národnostní menšiny. Mají na území České republiky svůj historický původ, zakládají spolky (zejména občanská sdružení) na jejichž činnost přispívá i stát.

Jedná se o tyto následující menšiny:

- Bulharská národnostní menšina.
- Chorvatská národnostní menšina.
- Maďarská národnostní menšina.
- Německá národnostní menšina.
- Polská národnostní menšina.
- Romská národnostní menšina.
- Rusínská národnostní menšina.
- Ruská národnostní menšina.
- Řecká národnostní menšina.
- Slovenská národnostní menšina.
- Srbská národnostní menšina.
- Ukrajinská národnostní menšina.

Dle výsledku sčítání lidu, které proběhlo v roce 2011, byl předběžně zjištěn následující žebříček nejčastějších národností.

1. Českou národnost uvedlo 6,73 milionu lidí (před deseti lety to bylo 9,25 milionu)
2. Moravskou uvedlo 522 tisíc (dříve 380 tisíc), přičemž bezmála polovinou přispěl Jihomoravský kraj.

⁵ zákon o právech příslušníků národnostních menšin číslo 273/2001, § 3-13, dostupný na <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/273-01.htm>, (2.3.2012)

3. Slovenskou uvedlo 149 tisíc, (před 10 lety 193 tisíc)
4. Polskou národnost uvedlo 39 tisíc lidí
5. Německou 19 tisíc
6. Slezskou 12 tisíc
7. Romskou 5 tisíc (s lidmi, kteří uvedli romskou v kombinaci např. s českou či moravskou, to je dohromady 13 tisíc). Romů je však v Česku podle vládních statistik z roku 2006 mezi 150 a 300 tisíci.

Vyvozovat změny národnostního složení obyvatel z výše uvedené statistiky nejde, neboť v roce 2001 národnost neuvedlo 173 tisíc lidí a v roce 2011 jejich počet činil 2,74 milionu. Lidé ve sčítání obecně méně rádi odpovídali na nepovinné otázky.⁶

1.5 Charakteristika vybraných národnostních menšin v ČR, s kterými přichází PČR nejvíce do styku v rámci prevence i represe

Romové

Romové pocházejí z Indie, kde byli řazeni k nejnižším sociálním vrstvám. Jejich migrace započala roku 420 n. l., kdy se postupně usidlovali v různých zemích včetně Evropy. Zde pak podle jednotlivých kast (rodová skupina se specifickou tradiční profesí) vykonávali různá řemesla jako například:

- kováři, kotláři, dráteníci,
- akrobaté, herectví, hádání z karet,
- podomní prodej, sběr plodů,
- handlíři,
- hudebníci,

Při užívání pojmu Rom si je třeba uvědomit tři kritéria, podle kterých osoby mezi Romy řadíme.

- **etnicita** – příslušnost romského národa, romská kultura, skupinová soudržnost
- **fyzický charakter**
- **kultura** – sociální organizace, způsob myšlení, hodnoty, životní strategie..

⁶ <http://zpravy.idnes.cz/prehledne-hlavni-vysledky-ze-scitani-lidu>, (4.3.2012)

V České republice je asi 90 procent českých a slovenských Romů. Čeští Romové jsou převážně usedlí a mají svá řemesla. Po roce 1945 se do Čech začínají stěhovat slovenští Romové, kteří částečně narušují jinými zvyky a částečně odlišnou kulturou zaběhlé soužití s českými Romy.

Přibližně 10 procent Romů tvoří Olaští Romové, kteří pocházejí z Rumunska. Jedná se o uzavřenou kastu, která má pevná pravidla a hierarchii. Mají svůj jazyk, své soudy a krále. Na ostatní Romy hledí jako na podřadné a tyto nazývají Rumungr, tedy Rom uherský.

Různé charakteristické vlastnosti, jež označují Romy, je třeba vidět v jejich historii. Například u jídla, je nutno vycházet z historie, kdy Rómové žili v Indii, kde se jídlo snadno kazilo. Proto dnes jídlo neohřívají, ale vyhazují nedojedené. Nelpí na majetku a nejsou na něj vázaní, vzhledem ke kočovnému způsobu života. Jsou orientováni na současnost, neodkládají potřeby na později. Pokud věci doslouží, vyhodí je, jsou k ničemu. V rodině je všechno všech. Není zde respekt k majetku majority (Gádžů).

V rodině platí solidarita, velká koheze a soudržnost. Žití na úkor majority je běžný a přínosný. Jedná se o zákon přežití, kdy prvořadé je zabezpečení rodiny. Rodiny jsou velké a vše se dělá společně. Není zde pěstován individualismus. Soudržnost je dána strachem. Proto si můžeme všimnout, že často chodí po spolu. Ekonomická úroveň je stejná. Emancipace a lepší životní podmínky nejsou pro ostatní pozitivem, ba naopak je zde snaha strhnout vybočující osobu zpět nebo vyloučit. Místo jmen používají přezdívky, romské děti se své pravé jméno často dozvědí ve škole. V romské rodině je samozřejmé a povinné postarat se o staré lidi. Na rozdíl od majority, která využívá sociálních zařízení jako domovy důchodců a podobně, tento jev není u romského obyvatelstva vidět. Romové jsou ochotni se podělit i o malý byt se starší generací.

Učí se všemu potřebnému pro život od dospělých. Škola je jakási nepřátelská instituce, která jim bere děti. Děti těžko chápou, že mají ve škole pracovat samostatně. Rómové si necení svého vzdělání. Podle výzkumů romské děti vnímají jen jednu třetinu látky. Učitelé se musí snažit vykládat látku emotivně a prožívat ji.

Romské děti mají kratší dětství a časnější puberta. Dochází k dřívějšímu sexuálnímu dozrání u děvčat a hrozí prostituce. Chlapci jsou zapojeni do výživy rodiny, přičemž dochází ke krádežím. V tomto důsledku dochází k selhávání funkce rodiny, kdy děti se chovají podobně jako dospělí.

Romové jsou velmi temperamentní ve svém projevu. Silně vše prožívají, dávají najevo své emoce. Vysedávání před domy nahrazuje společenský život, který v jejich historii přinášel kočovný způsob života.

S výše uvedenou kulturou, způsobem života a dalšími faktory ovlivňující jejich život jde ruku v ruce kriminalita. Lze konstatovat, že určité menšiny se specializují na svou specifickou trestnou činnost, avšak nelze říci, že se tento jev projevuje ve 100 procentech případů.

Trestná činnost romské populace je odvislá od jejich způsobu žití. Zpravidla nebývá příliš organizovaná, důmyslná a propracovaná. Zpravidla je odvozena od jejich spontánnosti a žití ze dne na den. Vše je možné spatřovat v jejich historické kultuře. Vlivem velké nezaměstnanosti jako důsledek nedostatečné vzdělanosti a dále trendy moderní doby dochází k velkému procentu páchaní trestné činnosti právě u této národnostní menšiny. Vlivem časté segregace a vytváření sociálně vyloučených lokalit dochází k nahromadění Romské populace na malém úseku. Nemají se od koho učit řádnému vedení života, ba naopak učí se sami od sebe praktikám, jež vedou k trestné činnosti. Nedostatečná výchova dětí v rámci školního věku vede k ukončení jejich studia často na základních školách. Tyto děti se pak často potýkají s kriminalitou, jakožto přímými účastníky již v tomto stádiu svého života. Ve svém okolí vidí, že tento jev není pro jejich společenství nic neobvyklého. Ba naopak lze říci, že mnozí získávají od svých vrstevníků uznání při úspěšném útoku na objekt chráněný trestným, či přestupkovým zákonem. V mnoha případech byl alespoň jeden z rodičů trestně stíhaný, a tak i u autority jakožto rodiče dítě vidí, že tato činnost je vcelku normální.

Důležitým zdrojem příjmů peněz jsou rovněž sociální dávky. Tento problém souvisí i s počtem dětí, které Romové mají. Rodiče mívají i několik dětí, kterým se pak

nemohou plně věnovat. S tím souvisí i jakési předčasné dospívání romských dětí, neboť se tyto brzy starají samy o sebe.⁷

Nejčastější podoby trestné činnosti jsou krádeže. Jedná se o různé druhy krádeží, jako krádeží kapesních, v obchodech, ale i horší typ jako jsou loupežná přepadení. V neposlední řadě se v současné době jedná o kuplířství a šíření toxikomanie.

- **Loupež § 173 trestního zákoníku**

Loupež jako jedna z forem trestné činnosti Romů bývá spjata zpravidla s přepadením slabší osoby na ulici, nebo jiném vhodném místě. Romové většinou nepáchají loupežné přepadení se zbraní a jejich cíle útoku jsou spíše snazší na provedení. Jen zřídka je přepadena například benzinová pumpa, nebo jiný podobný obchod. Co se týče bank a podobných institucí, tak taková trestná činnost je v procentuálním pohledu u Romů téměř nulová. K přepadení a následnému oloupení dochází zpravidla spontánně při vhodné příležitosti. Ku příkladu můžeme uvést osamocenou starší paní s kabelkou, opilý muž potácející se na ulici, anebo dítě. Při útoku dojde například k úderu pěstí, povalení na zem a vytržení předmětu. Ovšem i za takovýto útok bez těžké újmy na zdraví, či značné škodě na majetku hrozí pachateli trest odnětí svobody od dvou do deseti let. Vzhledem k tomu, že Romové jsou energičtí a spontánní, nedovedou si následky předem rozmyslet. S touto trestnou činností se potýkají již romské děti na základních školách.

- **Krádež § 205 trestního zákoníku**

Co se týče prostých krádeží, tak k těmto dochází ve smyslu zcizení barevných kovů, krádeží věcí v obchodech, či krádeží věcí, které má poškozený při sobě. Co se týče krádeží v obchodech či krádeží věcí při sobě, lze říci, že v současné době je trend, tuto činnost provádět organizovaně. Zpravidla se však jedná o cizince s největší měrou podílu rumunských Romů. Tito přijíždí do ČR, kde projíždí různá města, v kterých tuto trestnou činnost páchají. Je nutno zmínit, že je v současné době velkým problémem i podomní prodej, kde romští jedinci nabízejí například deky a podobně, přičemž využijí nepozornosti a různých taktik, kdy prohledají byt a zcizí peníze a šperky. Poškozený si toho všimne, až když jsou všichni pryč.

⁷ Budilová, Lenka. – Hirt, Tomáš a kol.: Policista v multikulturním prostředí. Informační manuál pro Policii ČR. Praha: MVČR, 2005, Praha: Varianty, 2005, 99 s. , ISBN 80-903510-1-8

Ohrožení jsou nejvíce starší a důvěřivý lidé. Tuto trestnou činnost páchají dospělí Romové českého i zahraničního občanství. Je nutno podotknout, že tento styl krádeží je propracovaný a efektivní.

Zajímavý je například případ, kdy dvě ženy se vnutily pod záminkou prodeje dek do domu poškozeného, kde jedna si řekla o možnost návštěvy toalety a druhá předváděla deky. Na toaletu však nešla a využila možnosti prohledání domu. Poškozený však něco slyšel, a proto rozhovor ukončil a chtěl jít za druhou ženou. V tom žena, která mu deky nabízela, vyskočila od stolu, vytáhla rolák a ukázala mu prsa. Muž začal zírat, přičemž druhá z žen získala čas na opuštění místnosti. Taktiky pro odlákání pozornost jsou u Romů specifické a účinné.

- **Kuplířství § 189 trestního zákoníku**

Kuplířství a s tím spojená prostituce je jeden z dalších vážných problémů, která se tato menšina potýká. Tato činnost se zejména děje v příhraničních oblastech sousedící s Rakouskem a Německem. Ženy v tomto prostředí začínají již v brzkém věku s přivýdělkou formou prostituce, přičemž část peněz odevzdávají kuplíři, což je v mnoha případech jejich přítel, manžel, matka a podobně. Mnohdy vzhledem k jejich nízkému věku dochází na nich také tímto způsobem k páčání trestné činnosti v souvislosti s tr. činem ohrožování výchovy mládeže, svádění k pohlavnímu styku či pohlavnímu zneužívání. Tento problém se však netýká jen romské menšiny, ale i majority. Značnou část kriminality proti mládeži v souvislosti s uvedenými tr. činy páchají recidivisté.⁸ V souvislosti s prostitucí se váže další jev v podobě drog, od kterých se následně odvíjí další trestná činnost.

Šíření toxikománie § 287 trestního zákoníku

S rozmachem drogové kriminality se staly obětí i mladší generace Romů. Starší generace drogy neznaly a spíše je odsuzovali a odsuzují do dnes. Současný trend však na mladé Romy působí i v tomto směru. Většinou se nejedná o samotné výrobce drog, ale spíše o konzumenty a drobné dealery. Nejčastější a nejrozšířenější drogou je v této komunitě pervitin a marihuana. Pochopitelně droga, jakožto celosvětový a často diskutovaný problém odstartovává další běh života ve smyslu navazující trestné činnosti

⁸ Chromý, Jakub, Kriminalita páchaná na mládeži. Praha: Linde, 2010, 239 s. ISBN 978-80-7201-825-3

v podobě výše zmíněných trestných činů. Rovněž v tomto případě je nutná osvěta a prevence, která by měla být zaměřena především na mladou generaci.

Jak již bylo v předchozím zmíněno, tak snaha jedinců o samostatný a úspěšný život se potýká s negativním ohlasem uvnitř komunity. Tento jev je potvrzen i z mé vlastní zkušenosti v rámci přednášek, kterých se účastnil i vysokoškolsky vzdělaný romský mentor. V rámci osamostatnění se ocitl mezi dvěma pilíři. Vlastní komunita ho odmítá, protože vybočuje a majorita plně nepřijímá. V tomto případě je těžké prorazit vlastní cestu, avšak mnohým se toto podařilo a snaží se pomáhat dalším lidem ze své komunity. Jako východisko ze současné situace je zejména důsledná osvěta, pomoc při řešení životních problémů a poznání vzájemných kultur. Jedině tak, může dojít k vzájemné harmonii s majoritou a potlačení nežádoucích jevů. Z výše uvedeného a z pohledu historie Romů, lze většinu úskalí spatřovat v historii a tradicích, které se promítají do jejich dnešního způsobu života. Pomoc a vyloučení diskriminace je od majoritní skupiny nezbytná. Proto i policie vymýšlí strategie a projekty se zaměřením na tuto menšinovou populaci.⁹

Vietnamci

Vietnamci se do naší republiky dostávaly již za dob Československa, kdy tehdejší režim je zval za práci v různých podnicích. Po roce 1989 se do naší země postupně vracely jakožto podnikající osoby. V tehdejší době někteří využili své znalosti získané v předchozích letech jakožto zaměstnanci v Československu, ale mnoha přijížděla do neznáma a postupem času přijížděli do Čech další za svými rodinami.

Jejich podnikání bylo zaměřeno na prodej textilu a dalšího zboží ve stánkovém prodeji. Jejich velkou výhodou vedoucí k budoucímu úspěchu byla cena nabízeného zboží, jejich vlastní houževnatost, vytrvalost a podnikavost. Tyto vlastnosti jim přinesly úspěch a následný rozmach v podobě kamenných obchodů a rozšířené sortimentu nabízeného zboží. Dnes můžeme Vietnamce vidět jako majitele různorodých obchodů, sítí prodejen, heren a kasin.

⁹ Trestní zákoník číslo 40/2009, Praha: MV ČR.s.p.o., 2010, 472 s.

U Vietnamců rovněž platí rodinná sounáležitost a oddanost. Mnozí finančně zajišťují své rodinné příslušníky v jejich domovině, a nebo tyto postupně zvou do ČR, kde je zaměstnávají.

Děti Vietnamské menšiny jsou většinou premianty tříd, neboť rodiče si na jejich vzdělanosti zakládají. Tento jev je možné také spatřovat v jejich historii. Rodiče nechtějí, aby jejich děti musely mít těžké začátky, jako měli oni sami v podobě prosazení a uplatnění se na trhu.

Vietnamská komunita je pospolitá a jen těžko mezi sebe vpustí někoho cizího. Problémy si řeší sami a pomoc od jiných nechtějí a odmítají ji. Jsou odolní a vytrvalí ve svých cílech. Jen ve velmi málo případech si sami řeknou o pomoc. Dokonce i jako oběti trestných činů nechtějí toto hlásit, obzvlášť když se jedná o člena jejich menšiny. V tomto směru nechtějí poskytovat bližší informace o jejich problému, což přináší například pro policii řadu úskalí při odhalování trestné činnosti, kde je pachatel, či oběť Vietnamec.

Rovněž v jejich kultuře můžeme spatřovat mnohé rozdíly, které se můžou neznalé majoritě zdát nezvyklé.

V tomto ohledu můžeme zmínit:

- Ve smyslu pozdravu se oslovují nejprve muži a potom až ženy. Pokud je v přítomnosti důležitá osoba zdraví nejprve jí.
- Podání ruky a podržení ji v obou dlaních znamená projev úcty.
- Vyptávání se na rodinu a zdravotní stav není nevychovanost, ale projev zájmu a respektu.
- Nabízení pomoci při řešení problému je projevem úcty.
- Krátká odpověď nebo odbytí je projevem nezdvořilosti.
- Úsměv je jak projevem radosti, tak i nejistoty, či nepochopení.
- Dlouhý nehet představuje vyjádření ve smyslu, že nemusí pracovat. Znamená určité společenské postavení
- Řešení problémů mezi 4 očima, ne však před kolektivem.
- Koukání přímo do očí je nezdvořilé.

- Učitelé se těší dobrému postavení, šíří znalosti.
- Při stolování může například zašpiněný ubrus znamenat projev chutného jídla. Mlaskání a říhání pak výraz uznání.¹⁰

Trestná činnost vietnamské menšiny je odvislá od jejich podnikavosti a houževnatosti, s kterou se pustili v ČR do podnikání.

- **Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby § 240 trestního zákoníku**

Z počátku jejich působení se zpravidla jednalo o drobnější daňové úniky, které v současné době přerostly v organizovaný a dobře propracovaný systém výdělků peněz. Jejich kamenné obchody mají, co se týče účetnictví, zpravidla vše v pořádku. Spíše se organizují na dovoz neprocleného zboží, kde jdou škody do milionů korun. Jedná se tak především o cigarety a alkohol.

- **Trestné činy proti průmyslovým právům a proti právu autorskému**

Jako další trestná činnost je u této menšiny hojně rozšířena ve smyslu padělání značek, pořizování kopií chráněné autorským právem a podobně. Jedná se o škálu trestných činů obecně nazývané jako trestné činy proti průmyslovým právům a proti právu autorskému.

- **Nedovolená výroba a nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy § 283 trestního zákoníku**

Rovněž je znatelný rozmach v podobě zakládání pěstíren marihuany na profesionální úrovni. K tomu dochází tak, že si pronajmou a nebo koupí nenápadný objekt, který vybaví drahou technikou důležitou pro pěstování. Jejich prostory pak připomínají velmi dobře vybavené zahradnictví. Po nějaké době objekt opustí a hledají vzhledem k možnosti prozrazení nový. V tomto směru je zisk z této trestné činnosti obrovský a počítá se v milionech korun. Tato trestná činnost je pro okolí skrytá a nenápadná, přičemž k odhalení dochází většinou na upozornění elektráren, které zjistí

¹⁰ Budilová, Lenka. – Hirt, Tomáš a kol.: Policista v multikulturním prostředí. Informační manuál pro Policii ČR. Praha: MVČR, 2005, Praha: Varianty, 2005, str. 56, ISBN 80-903510-1-8

náhle velký odběr elektrické energie. Co se týče výroby tvrdých drog, tak tato není u této menšiny tak rozšířená a spíše je na ni zaměřena majoritní společnost.¹¹

Obecně lze konstatovat, že převážná míra trestných činů páchaných v ČR Vietnamci souvisí s obchodováním. Tato činnost se odráží od jejich vlastností, jakožto obchodníků. Jiná trestná činnost v podobě krádeží, loupežných přepadení a podobně není tolik rozšířená.

Ukrajinci

Vzhledem ke špatné životní úrovni a velké nezaměstnanosti v ukrajinské domovině dochází po vzniku nezávislé Ukrajiny v roce 1991 k přílivu Ukrajinců do České republiky. Jejich hlavním motivem je práce a obživa, neboť ani vysokoškolsky vzdělaní Ukrajinci nemají v domovině práci a nebo se jedná o práci podřadnou, kdy plat nepostačí k zajištění základních potřeb rodiny. V České republice pak dělají řadu profesí, zejména dělnických v rámci prací na stavbách. Takovéto práce pak vykonávají i vysokoškoláci. Není výjimkou se v rámci policejní činnosti setkat například s učitelkami, či jinak vysokoškolsky vzdělanými ženami, které jsou v ČR zaměstnány jako prostitutky. Toto „řemeslo“ berou jako zdroj dočasné obživy, jakožto východisko z neblahé situace.

V rámci ukrajinské menšiny fungují jakési vedoucí pozice, které zajišťují dalším krajanům práci, avšak za jejich služby si ponechávají část jejich mzdy. Často se v tomto směru hovoří o vykořisťování. Proti jejich činnosti jsou obyčejní Ukrajinci ve většině případů bezmocní a tyto praktiky neoznamují. Strach z následné msty je většinou umlčí. Jen část Ukrajinců pracuje bez tzv. „dozoru“. Jedná se o osoby, které se nějakým způsobem osamostatnily a nebo jim práci zajistil známý. Osamostatnění jedinci pak čelí výhrůzkám ze strany vedoucích. Nutí je, aby stále část mzdy odevzdávali, anebo pracovali pro ně ve formě typů možných krádeží. Takoví jedinci jsou pak povolávání „na kobereček“ kde vysvětlují jejich důvody neplnění nařízených povinností. Situace není v tomto směru pro ně lehká a otevřené výpovědi o praktikách není snadné získat. Policie zpravidla takovéto lidi vyslýchá jako utajené svědky, anebo jejich informace

¹¹ Trestní zákoník číslo 40/2009, Praha: MV ČR.s.p.o., 2010, 472 s.

zpracovává jen jako podklady pro další šetření, neboť mnohdy odmítnou vystupovat zcela a poskytnou jen ústní informace. Touto trestnou činností se zpravidla zabývá celorepublikový útvar Policie ČR zvaný ÚOOZ (Útvar odhalování organizovaného zločinu)

Ukrajinská kultura a normy jsou podobné s naší vlastní. Samozřejmě je možné se potkat s odlišnostmi jako například:

- Nedůvěra ve státní a nestátní instituce – je dána vysokou měrou korupce tamních orgánů
- Muž jest hlava rodiny, zabezpečuje jí a má hlavní slovo. Žena se stará o domácnost a finance.
- Staří lidé se těší úctě, kdy vzniká povinnost dětí o ně pečovat.
- Muži si zakládají na své důstojnosti a projevu úcty. Mají problém jednat se ženami na úřadech. Muži si podávají ruce a přitom ignorují ženy. Pouze při oslavách líbá muž ženu na tvář.¹²

Trestná činnost ukrajinské menšiny

Vzhledem k tomu, že ukrajinská kultura a normy jsou podobné naší kultuře, není trestná činnost ukrajinské menšiny nijak zvlášť specifikována a je obdobná s jakou se potýká majorita. Jejich trestná činnost v ČR by šla spíše rozdělit podle jejich postavení. Pakliže budeme hovořit o lidech, kteří v ČR pracují v rámci dělnických profesí, pak se sami stávají obětmi vykořisťování, jak je výše uvedeno. Jejich trestná činnost pak bývá často spojována s holdováním alkoholu, který ovlivní jejich chování. Dochází pak k potyčkám mezi svými soukmenovci. Často se dopouští ublížení na zdraví, loupežného přepadení, ale i vražd. Běžné krádeže nejsou tak časté. Důvody vraž nelze přesně paušalizovat, ale běžně si tak vyřizují nesrovnané spory. Jejich povaha je možná výbušnější nežli ta naše a tak násilné útoky často končí tragicky. Vraždy se stávají také možností výtěru ve smyslu nájemných vražd. Ukrajinci, kteří jsou na vyšším žebříčku společenského postavení jsou často hlavami různých zločineckých organizací, kde dochází k naplnění různorodých trestných činů.

¹² Budilová, Lenka. – Hirt, Tomáš a kol.: Policista v multikulturním prostředí. Informační manuál pro Policii ČR. Praha: MVČR, 2005, Praha: Varianty, 2005, s. 61-62, ISBN 80-903510-1-8

Obecně lze konstatovat, že z výše uvedených národnostních menšin jsou Ukrajinci svou trestnou činností nejvíce podobni majoritě. Jejich trestná činnost je různorodá, vyjma trestných činů hospodářských. Jejich útoky však v porovnání s majoritou bývají razantnější.

Nejvíce se však lze potkat s trestnými činy proti životu a zdraví, trestné činy proti svobodě a s trestnými činy proti majetku.

2. Rasismus ve vztahu k menšinám v české společnosti

Rasismus spojený s extremismem je celosvětový problém, který se u nás ve větší míře začal vyvíjet po roce 1989. Od roku 1995 však Česká republika zaznamenala velký nárůst projevů extremismu, na kterých se podílí vysoký počet mladých pachatelů. Extremistická scéna není stabilní a je stále ve vývoji a pohybu. V současnosti je zapojena do mezinárodních struktur. Extremistické projevy jsou v posledních letech skrytější, nežli tomu bylo v minulosti v důsledku potírání této trestné činnosti, avšak jejich projevy nabyly na razanci ve smyslu života nebezpečných útoků.

Extremismus jako takový můžeme rozdělit na pravicově orientovaný, levicově orientovaný a náboženský. Extremismus týkající se rasismu vůči menšinám je pravicově orientován. Je representován neonacistickými, fašisticky a nacionalisticky orientovanými skupinami.¹³

Od roku 1989 se v České republice vystřídalo několik pravicových hnutí, kdy některé z nich svou činnost ukončily a nebo jsou v ústraní.

Mezi pravicová hnutí se řadí například:

- Bohemia hammer skins – nejradikálnější česká tajná organizace, oficiálně neexistuje, odnož amerického hnutí
- Blood and honour – Anglická organizace, myšlenkové podobná BHS, otevřeně se hlásí k německému nacismu
- Rytíři slunečního kruhu – pomáhají vězněným skinheadům – dopisují, platí právníky

¹³ Chmelík, Jan, Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty. Brno: Linde Praha, a.s. 2001, 172 s., ISBN 80-7201-265-7

Další pravicová hnutí mimo Skinheads – Militantní pravicový extrémisté v ČR vystupují jako součást celosvětového WHITE POWER hnutí – bojují za převahu a vítězství bílé rasy, kdy využívají různé ideové zdroje vycházejících z tradic a historie.

- Vlastenecká Fronta – zásadní změny v ústavě, chtějí zachovat suverenitu ČR,
- Sudetoněmecká vlastenecká fronta
- Národní odpor, Národní aliance, Národně sociální blok

V současné době je rovněž známá již zaniklá Dělnická strana (DS). Jednalo se o radikální, českou krajně pravicovou národně-socialistickou politickou stranu, která vznikla v lednu 2003 a která byla rozpuštěna 17. února 2010 rozhodnutím Nejvyššího správního soudu. Soud dovodil, že představovala bezprostřední riziko ohrožení demokracie, protože byla ideově navázána na nacionální socialismus a neonacismus a podporovala násilí. Proti tomuto rozsudku podala 15. března ústavní stížnost k Ústavnímu soudu České republiky, který ji ale 27. května 2010 odmítl a oprávněnost rozhodnutí Nejvyššího správního soudu potvrdil. V současné době je strana znovu na scéně pod názvem Dělnická strana sociální spravedlnosti.¹⁴

Nejznámější hnutí Skinheads vzniklo v šedesátých letech v Anglii. Bylo tvořeno chlapci dělnického původu holdujícím rvačkám, pitím alkoholu. Tehdy se ještě neprojevoval rasismus. Přívrženci opovrhovali vzděláním, nesnášeli studenty, narkomany a hippies. K radikalizaci došlo počátkem 80 let až v souvislosti s nezaměstnaností v západní Evropě. Vznikl charakteristický znak holá hlava. Holá hlava nepředstavovala jen znak, ale jednalo se o praktický účes z hlediska boje, neboť nešlo chytit protivníka za vlasy.

Postupně bylo hnutí infiltrováno členy ultrapravicové organizace Národní fronta, což vedlo ke vzniku ideologie, která hlásila nacionální socialismus, jež propagovala rasovou válku proti rasově odlišným přistěhovalcům do Evropy. U nás v roce 1990 vznikla skupina známá skupina Orlík.

Typickým znakem rasově motivované trestné činnosti je motiv – rasismus, který se projevuje především jako přesvědčení o výjimečnosti, nadřazenosti a převaze

¹⁴ http://cs.wikipedia.org/wiki/D%C4%9Blnick%C3%A1_strana (5.4.2012)

bílého etnika. Bílá rasa stojí podle stoupenců této ideologie na vrcholu vývoje lidstva a jejími nejdokonalejšími představiteli jsou ariji, především pak Germáni. Tato rasistická teorie je zejména známá ve spojení s nacismem. Tato teorie má v praxi řadu podob, zejména je však typická nenávisť, pohrdáním a nepřátelstvím vůči lidem jiné barvy pleti, je zaměřená především proti přistěhovalcům, Romům, Židům a dalším barvou pleti se odlišujícím občanům. V ČR jsou rovněž silné xenofobní postoje obyvatel, které však ještě neznamenají otevřené vystupování proti barvou pleti se odlišujícím občanům. Podstatně nebezpečnější jsou rasově motivované útoky skinheads.¹⁵

Jako specifická odnož rasově motivovaných útoků je označován antisemitismus, jehož významným projevem je v současné době popírání holocaustu, vyhlašování hrozby možnosti vzniku světovládného Židovstva dokládané údajným vlivem Židů na ekonomický a politický život vyspělých zemí světa, jehož důsledkem bude zkáza bílé rasy. Se stejnou měrou se brojí i proti muslimům, kdy vznikají různá videa, jak zaplavují a ovládají celou Evropu. Pro upřesnění je nutno říci, že Židé a Muslimové mají částečně podobné dějiny, kdy Judaismus měl v Arábii mnoho přívrženců vzhledem k ideové a kulturní blízkosti s arab.-semitským prostředím.¹⁶

V obecné rovině lze konstatovat, že od roku 1989 do současnosti projevy extremismu, včetně rasově motivovaných útoků, nenabýly na území České republiky masových rozměrů a nevedly k destabilizaci bezpečnostní situace ve státě. Tyto konflikty stále zůstávají „excesy“, které jsou však některými skupinami obyvatel vnímány velmi citlivě, zejména s ohledem na to, že rasově motivované útoky pro ně představují tragédii jednotlivce nebo i rodiny. V celkovém objemu trestné činnosti spáchané na území České republiky představuje trestná činnost s extremistickým podtextem, včetně rasově motivovaných deliktů, statisticky nevýznamné číslo. Bez ohledu na tento fakt je však nutné k extremistickým útokům přistupovat jako ke společensky vysoce závažnému a nebezpečnému jevu, který v sobě nese i jistou míru latence.

Rasově motivovanou trestnou činností, jako jednu z forem extremismu, můžeme definovat jako společensky nebezpečné trestní jednání, kterým pachatel verbálně,

¹⁵ Mareš, Miroslav, *Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti*. Praha: MVČR, 2006, 80 s.

¹⁶ Pavlincová, Helena – Horyna Břetislav: *Judaismus, Křesťanství, Islám*. Olomouc, 2003, str. 655. ISBN 80-7182-165-9

graficky nebo fyzicky útočí na rasově, národnostní, vyznáním nebo politickým přesvědčením odlišné občany nebo potlačuje jejich zaručená práva a svobody pro jejich rasovou, etnickou, národnostní nebo náboženskou odlišnost.

V rámci prevence rasově motivované trestné činnosti je potřebné řešit problémy vztahů české společnosti k Romům, Židům a barvou pleti odlišným cizincům, kteří jsou často oběťmi rasově motivovaných útoků. Na otázku, proč mají spadeno právě na Romy, pachatelé zpravidla lakonicky odpovědí „Prostě jsou černí“, „Vnášejí do společnosti jinou kulturu, kterou nechceme“ apod. Na různé resocializační programy, zaměřené na podporu romské komunity, je veřejností reagováno: „Co Romové potřebují, co ještě chtějí?“ Tyto negativní postoje veřejnosti však mají mnohem hlubší jádro, než by se zdálo, spočívající v obecné tendenci společnosti k agresivitě, zlu a násilí. Ve vývoji společnosti lze vyzorovat několik zásadních a varovných faktorů:

- Zvedá se mýtus jakéhosi pozitivního násilí, se kterým většina společnosti souhlasí.
- Snaha převzít spravedlnost do vlastních rukou.
- Banalizace zla.
- Nacionalizace společnosti.

Dominující ve společnosti je ovšem pohled na Romy jako na neodpovědnou, nepoctivou a k trestné činnosti inklinující minoritu, která zneužívá existující sociální a demokratické poměry, a proto musí být vyhubena.

Cesty prevence proto jak již bylo zmíněno spočívají především ve změně postojů majoritní společnosti k těmto menšinám. Společnost si musí uvědomit, že další vývoj je možný jen jako soužití dvou různých kultur na těchto základních filosofických a sociologických aspektech:

- Respektovat kulturní autonomii Romů, ale i dalších cizinců a národnostních menšin, přičemž vytvářet podmínky pro ty, kteří mají zájem se integrovat do majoritní společnosti.
- Respektovat diferencovaný přístup k jednotlivcům a skupinám.

- Pozitivně ovlivňovat veřejné mínění obyvatelstva k menšinám například ve formě osvěty.
- Podporovat vědomí odpovědnosti Romů a vytvářet podmínky pro ty, kteří mají zájem o integraci.

Hledání cesty vztahů menšin a majoritní společnosti je společným problémem celé civilizace. Důležité je si uvědomit, že vztah ke každé menšině v Evropě je měřítkem civilizační úrovně každého státu. Společnost musí hledat pravidla a podmínky pro trvalé nekonfliktní soužití. Odpovědnost za to nesou však obě strany.¹⁷

¹⁷ Chmelík, Jan, Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty. Brno: Linde Praha, a.s. 2001, s. 57-77., ISBN 80-7201-265-7

3. Preventivní programy PČR a její strategie pro práci ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám

3.1 Národní strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám

Národní strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám byla vzata vládou na vědomí usnesením č. 85 ze dne 22. ledna 2003. První zpráva o postupu a průběžných výsledcích zavádění Strategie byla vládou ČR přijata dne 25. srpna 2004 usnesením č. 800. Tato zpráva Strategii částečně aktualizovala, zhodnotila její výsledky a stanovila další opatření k realizaci Ministerstvu vnitra a Polici ČR.

Hlavními cíly Národní strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám bylo dosáhnout toho, aby příslušníci Policie ČR v dostatečné míře disponovali dovednostmi pro policejní práci v národnostně a etnicky různorodé společnosti, vytvořit a do práce policie zavést mechanismy a opatření, které policistům umožní s příslušníky menšin efektivněji komunikovat, budovat důvěru mezi policejním sborem a menšinami a řešit jejich problémy, spadající do zákonné působnosti Policie ČR. Důležitým cílem bylo také vypracování mechanismu, které by příslušníky menšin do policejní práce lépe zapojily a přenesly zodpovědnost za vlastní bezpečnost. Strategie určila střednědobé a dlouhodobé cíle policejní práce ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám. Soustředila se zejména na následující oblasti:

- vzdělávání policistů v problematice práce ve vztahu k menšinám,
- vypracování mechanismu pro zaměstnávání příslušníků menšin u Policie ČR,
- omezení rizik zaměstnávání policistů s xenofobní hodnotovou orientací u Policie ČR,
- zapracování teze o jednání policistů ve vztahu k menšinám do Etického kodexu Policie ČR,

- realizace výzkumu zaměřeného na zmapování problematiky vztahu PČR a menšin,
- vytvoření systémového rámce preventivních policejních aktivit ve vztahu k menšinám.

Vztahuje se na příslušníky národnostních menšin v ČR a cizince ve všech pobytových režimech. Cílovou skupinou stanovených opatření je Policie ČR. Strategie vytvořila velmi dobrý základ pro komplexní práci Policie ČR ve vztahu k menšinám. K významnému posunu došlo zejména v oblasti zavádění systémových preventivních nástrojů pro policejní práci s menšinami (vznik funkce styčných důstojníků pro menšiny, rozšiřování lokálních projektů zaměřených na policejní práci s menšinami). Zásadní výsledky jsou patrné i v oblasti vzdělávání policistů a odborné a praktické způsobilosti policistů v dané problematice.

Při vymezení skupiny národnostních menšin vychází Strategie ze zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin, a stanovuje, že „ve vztahu k národnostním menšinám je Strategie cílena především na příslušníky romské komunity, neboť kulturní odlišnost příslušníků ostatních národnostních menšin na území ČR se ve vztahu k práci Policie ČR obvykle neprojevuje“.

Pod pojem etnické menšiny zahrnuje Strategie cizince ve všech pobytových režimech. Při ověřování některých systémových opatření v policejní praxi vyšlo najevo, že hledisko „národnosti“ či „etnicity“ adresátu opatření jsou stejně relevantní jako hlediska jiná. V některých skupinách, které označujeme jako menšiny, nepředstavuje etnicita či národnost určující kritérium pro konstruování kolektivní identity, a tudíž ani nemůže být organizačním principem těchto skupin. Přesto se mnohdy jedná o skupiny vyloučené z většinové společnosti. Strategie tedy ve svých záměrech reflektuje i jiná kritéria, než etnická a národnostní, a to zejména kritéria sociální a kulturní.

Od schválení Strategie v lednu 2003 byly zveřejněny nové přístupy v oblasti integrace menšin, zejména z oboru kulturní antropologie a sociologie, a také závěry výzkumu zaměřené sociální podmínky života některých menšinových skupin.

S ohledem na tyto nové poznatky má aktualizovaná Strategie tři dimenze:

- dimenzi sociální,
- dimenzi lidských práv,
- dimenzi národnostní.

Dimenze sociální

Sociální dimenze je problematikou prostředí, které je ve zvýšené míře postiženo chudobou, sociálním vyloučením, uzavřeností vůči majoritní společnosti, sociálně patologickými jevy a kriminalitou. Může se jednat o kriminalitu zasahující toto prostředí z vnějšku (např. rasově motivovaná trestná činnost), kriminalitu působící uvnitř (specifické druhy kriminality jako je lichva, kuplířství, distribuce drog, obchod s lidmi, kriminalita mládeže atd.) a kriminalitu vycházející zevnitř (nespecifická, tzv. bagatelní trestná činnost, např. majetkové trestné činy). Povinností státu a tedy i Policie ČR je pomáhat osobám z tohoto prostředí v řešení kriminality, která je zasahuje. Proto např. mechanismus asistenta policie pro práci v sociálně vyloučených lokalitách byl dříve pojímán jako romský asistent pro Rómy, ale v současné době se jedná o odbornou službu pro sociálně segregované a znevýhodněné skupiny obyvatel a jako nástroj pro jejich sociální začlenění do společnosti.

Dimenze lidských práv

Tato dimenze se vztahuje k ochraně jednotlivých osob s menšinovou etnicitou před diskriminací, rasově motivovanou kriminalitou. Úlohou státu a Policie ČR je chránit potenciální i skutečné oběti a sankcionovat pachatele.

Dimenze národnostní

V této dimenzi reaguje stát a Policie ČR na deklaraci příslušnosti k národnostní menšině a chrání a podporuje národnostní práva těchto menšin, která jsou jazyková, kulturní a politická všude tam, kde nedochází ke střetu se zákony ČR.

Samotná strategie vychází mimo jiné z interního aktu řízení policie:

- pokyn ministra vnitra č. 33 ze dne 30. dubna 1999 ke zvýšení efektivity postihu a prevence trestných činů a přestupků s rasistickým či jiným extremistickým podtextem,
- závazný pokyn policejního prezidenta č. 68 ze dne 3. dubna 2002, kterým se stanoví zásady preventivní činnosti Policie ČR,
- závazný pokyn policejního prezidenta č. 100 ze dne 6. června 2002, kterým se

upravuje činnost příslušníku Policie České republiky na úseku boje proti extremistické kriminalitě,

- závazný pokyn policejního prezidenta č. 120 ze dne 21. října 2002, kterým se stanoví zásady pro činnost výkonných organizačních článků služby pořádkové policie.

V oblasti vztahu Policie ČR k minoritám a cizincům byl v roce 2004 proveden výzkum, který se zabýval reflexí jednotlivých národnostních a etnických menšin, problémy uvnitř těchto menšinových komunit, hodnocením oficiálních aktivit Policie ČR ve vztahu k menšinám, přístupy k řešení diskriminace a rasově motivovaného násilí a vnímáním kriminality příslušníků těchto menšin ze strany policistů. V rámci zmapování vztahu menšin k Policii ČR měl výzkum zjišťovat vnímání přístupu Policie ČR k národnostním a etnickým menšinám, míru důvěry v Policii ČR, mínění o míře diskriminace ze strany Policie ČR a hodnocení oficiálních aktivit Policie ČR ve vztahu k menšinám.

Metodika výzkumu byla založena na reprezentativním vzorku cílových populací, tzn. příslušníků Policie ČR a národnostních a etnických menšin v ČR. Velikost vzorku byla 1 000 respondentů. Toto číslo zahrnuje jak policisty, tak i příslušníky národnostních a etnických menšin. Výzkum probíhal na území 11 policejních okresů a při 3 oblastních ředitelstvích služby cizinecké a pohraniční policie: Policie ČR OŘ Praha III, Brno – město, Brno – venkov, Ostrava, Zlín, Písek, Jindřichův Hradec, Plzeň, Chomutov, Cheb, Mladá Boleslav, Oblastní ředitelství SCPP Plzeň, České Budějovice, Brno. Lokality byly vytipovány tak, aby rovnoměrně pokrývaly jak oblasti s vysokým populačním zastoupením příslušníků národnostních a etnických menšin, tak i oblasti s nízkým počtem těchto obyvatel.

Postoje policistů k menšinám vycházejí podle všech údajů výzkumu ze snahy o korektní přístup. V jednotlivých okresech a úsecích služby se výrazně neliší. Policie ČR vnímá sebe sama jako nestrannou a korektní instituci dodržující stejná pravidla pro všechny klienty. Pokud policisté označují svůj vztah k některým menšinám jako negativní, je tento přístup založen na konkrétních špatných zkušenostech policistů s menšinami. Policisté mají tendenci vnímat problém menšin jako celospolečenskou záležitost, kterou nemůže řešit sama policie. Obecné postoje k cizincům nebo zahraničním zaměstnancům nevykazují známky problémovosti. Objektem výhrad či

horšího hodnocení jsou nelegální migranti a Romové. Právě Romové tvoří výraznou část klientely policie, podle názoru většiny policistů se významně podílejí na kriminalitě v místě svého pobytu a v daném regionu. Policisté mají ve vztahu ke kriminalitě menšin obvykle dobře zmapovanou situaci a zřetelně označují konkrétní bezpečnostní rizika a typy páchané trestné činnosti. Kriminalitu, jejíž obětí se stávají menšiny, policisté často bagatelizují. Pokud zároveň třetina dotázaných připouští, že důsledkem této kriminality je nedůvěra menšin vůči policii, je třeba zdůraznit naléhavost boje s těmito nežádoucími fenomény. Za klíčový aspekt v oblasti zlepšování vztahu s menšinami považují komunikaci, překonání předsudku a poznání a přibližování se „druhé“ straně.

Postoj menšin vůči Policii ČR se ve výzkumu neprojevil jako výrazně problémový, toto hodnocení však výrazně snižují Romové. Jako hlavní důvod nespokojenosti s policií uvádějí respondenti z řad menšin časté a bezdůvodné kontroly, nedůvěřivost a povýšené chování policistů. Respondenti z řad menšin často přiznávají, že předsudky a stereotypní myšlení lze pozorovat na obou stranách. Nadpoloviční většina respondentů si myslí, že by příslušníci menšin měly pracovat v řadách policie.

Od roku 2004 bylo vzdělávání policistů v problematice práce ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám včleněno do kurzu celoživotního vzdělávání příslušníků Policie ČR. Kurz Multikulturní výchova – extremismus-rasismus probíhá na všech školních policejních střediscích v ČR a postupně jím procházejí příslušníci jednotlivých služeb Policie ČR.

V rámci Strategie byla do Etického kodexu Policie ČR zapracována teze o rovném policejním přístupu ke každé osobě bez rozdílu, což ve vztahu k příslušníkům menšin mj. znamená respekt ke kulturní a hodnotové odlišnosti všude tam, kde nedochází ke střetu se zákony České republiky. V přímé návaznosti na uvedenou tezi etického kodexu vydalo Ministerstvo vnitra příručku Policista v multikulturním prostředí. Příručka poskytuje policistům základní informace o nejpočetnějších národnostních a etnických menšinách žijících v České republice, o jejich náboženských a kulturních odlišnostech, návycích a tradicích. Nabízí policistům návod pro jednání s příslušníky menšin s ohledem na tyto odlišnosti.

Jako podporu systémového přístupu Policie ČR k problematice menšin ve společnosti navrhla Strategie zavést do české policejní reality mechanismus styčného důstojníka pro menšiny, který úspěšně funguje. Jedná se o opatření, kterým je zajištěn systémový preventivní přístup Policie ČR ve vztahu k menšinám. Styčný důstojník je specializovaným pracovníkem na problematiku policejní práce ve vztahu k menšinám a jeho služeb mohou využívat různé policejní složky pro řešení problému ve své působnosti. Plní úlohu zprostředkovatele mezi policií a menšinovými společenstvími, nabízí členům menšin pomoc při řešení konkrétních problémů, spadajících do zákonné působnosti Policie ČR. Styčný důstojník také průběžně monitoruje struktury menšin v lokalitě a podílí se na prevenci a potírání kriminality, která se menšinových komunit jakýmkoliv způsobem dotýká.

Na všech krajských správách Policie ČR byly k 31. lednu 2005 rozkazy ředitelů ustaveny *funkce styčných důstojníků a zřízeny jejich pracovní skupiny*. Skupiny byly složeny většinou z pracovníků pracujících na úseku odhalování extremistické kriminality z okresů. V současné době tato činnost přešla na uniformovanou policii, zpravidla na vytipovaná obvodní oddělení.

Plán činnosti pracovní skupiny spočívá v:

- aktivitách týkající se vzdělávání vytipovaných příslušníků Policie ČR v problematice policejní práce v multikulturní společnosti,
- konkrétní formy spolupráce Policie ČR s menšinami a se zástupci samosprávy, státní správy a nevládních organizací, které se v působnosti Policie ČR problematice menšin věnují,
- preventivní aktivity, spolupráce se školami v regionu (pořádání přednášek na vybraných základních a středních školách o problematice rasismu, extremismu a policejní práce v multikulturní společnosti; zapojení skupiny styčného důstojníka do vzdělávacích a volnočasových projektu pro menšiny pořádaných nevládními organizacemi),
- zapojení do monitoringu aktuálního stavu migrace příslušníků romských komunit ze SR na území ČR¹⁸.

¹⁸ Ministerstvo vnitra ČR, Národní strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám, MVČR, 2006, 24 s. (interní dokument PČR)

3.2 Preventivní činnost Policie ČR ve vztahu k menšinám

Předně je třeba zmínit co je obecným cílem prevence. Jedná se o udržení členů společnosti v rámci většinou občanů konsensuálně dohodnutých norem a hodnot, a to za použití prostředků především nesankční povahy. V rámci sociální prevence se usiluje o to, aby se občanům vysvětlila nutnost a potřebnost podřízení určitým standardům společenské etiky.¹⁹

V rámci činnosti policie na úseku prevence byly vytvořeny a realizovány mnohé projekty, které se týkaly a týkají národnostních menšin žijících v ČR. Projekty byly nejvíce zaměřeny na romskou populaci.

Policisté zařazení v pracovních skupinách pro národnostní menšiny se tak například účastnili dětských táborů pro sociálně znevýhodněné děti, kde velkou část dětí představovali Romové. Zde policisté pracovali jako vedoucí oddílů a měli tak možnost být v bezprostředním kontaktu s romskými dětmi, přičemž u nich získávali důvěru pro další rozvíjení jejich preventivní činnosti. V rámci tábora měli možnost řešit jejich problémy, navázat vztah a blíže jim porozumět.

V rámci další preventivní činnosti policie je dobré v tomto směru představit projekt s názvem *kulatý stůl*, jehož tvůrce je Bc. Ing. Jiří Šalda, zaměstnanec PČR. Jedná se o projekt vzdělávací, který je zaměřený na seznámení cílové skupiny s činností Styčného důstojníka a na zvýšení vzájemné informovanosti příslušníků majoritní i minoritních skupin. Dále se zaměřuje na preventivní působení vůči xenofobním postojům, negativním předsudkům a stereotypům vůči minoritním skupinám a v neposlední řadě na snížení kriminality páchané nezletilými a mladistvými. Kulatý stůl symbolizuje místo setkání, komunikace a spolupráce.

K uspokojení nastavených cílů projektu je třeba znát potřeby cílové skupiny, ale i jejich zvyky, tradice, kulturu a způsoby chování.

Cílem projektu „Kulatý stůl jako místa setkání, komunikace a spolupráce je vzájemná spolupráce při řešení problému a potřeb národnostních a etnických menšin při soužití s majoritou. Vzájemné spolupráce chce tento projekt dosáhnout na základě

¹⁹ Havrdová, Egle. Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže. Praha: Centrum pro veřejnou politiku, 2007, str. 84. ISBN 978-80-239-9950-1

zlepšené informovanosti cílových skupin, poznáním potřeb jednotlivých etnických a národnostních menšin, zmapováním v současné době probíhajících programů a aktivit, vzájemnou komunikací mezi cílovými skupinami, předáváním zkušeností a informací, koordinací jednotlivých aktivit a programů. Dále pak pozitivní prezentací Policie České republiky jako služby veřejnosti bez rozdílu. Další z myšlenek je výchova ve smyslu občanské uvědomělosti formou zvýšení informovanosti o cílech práce PČR, jejích možnostech a nabídce občanům. Toto obnáší ve vybrané lokalitě provést základní prevenci v boji proti rasismu a xenofobii zvýšením vzájemné informovanosti o kulturních odlišnostech formou diskuse s dětmi o odlišnostech i podobnostech běžného života v jednotlivých kulturách.

Projekt si stanovil postup k dosažení cíle následujícími body:

- seznámení se zvyky a mentalitou jednotlivých etnických a národnostních menšin,
- získání poznatků o zainteresovaných skupinách,
- vzájemná spolupráce s jednotlivými etnickými a národnostními menšinami.

Cílové skupiny jsou v tomto projektu pracovníci školství, jakožto výchovní poradci základních, speciálních a středních škol, pracovníci státní správy, samosprávy, středisek volnočasových aktivit, zástupci nevládních neziskových organizací a zástupci národnostních a etnických menšin.

Výše uvedený projekt byl úspěšně realizován na Vysočině, přičemž stanovené cíle byly úspěšně dosaženy. Po realizaci projektu bylo prokazatelné zlepšení vztahů mezi policií a tamními zástupci menšin. Vzájemnou spolupráci je však třeba nadále prohlubovat a vytrvat v nastavené aktivitě.²⁰

²⁰ Šalda, Jiří, projekt Kulatý stůl, 2006, PČR, 7 s. (Interní dokument PČR)

II. Praktická část

4. Míra tolerance a xenofobie v PČR

4.1 Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu je zjištění míry tolerance a xenofobie příslušníků policie ČR ve vztahu k národnostním menšinám obecně.

4.2 Výzkumné otázky

- A. Jak byste hodnotili Váš vztah k národnostním menšinám v ČR?
- B. Bylo by pro Vás přínosem, kdyby byli v řadách policie více spolehliví zástupci národnostních menšin?
- C. Přijali byste mezi sebe zástupce národnostních menšin v rámci náboru, jež by byl v duchu politiky pozitivní diskriminace?
- D. Jaká menšina v ČR je Vám nejbližší z hlediska vlastního postoje?
- E. V rámci šetření případů a dále při potřebě pomoci, přistupujete stejným způsobem k majoritě a minoritě?
- F. Hrají nějakou úlohu v rámci Vašeho zaměstnání určité předsudky vůči národnostním menšinám?
- G. Myslíte si, že jsou v ČR zástupci národnostních menšin diskriminováni?

4.3 Cílová skupina (výzkumný vzorek)

Zvolenou cílovou skupinou jsou příslušníci Police České republiky ve služebním poměru bez ohledu na jejich věk a délku služby. Výzkum bude zaměřen na příslušníky obvodního oddělení v rámci Jihočeského kraje a dále na příslušníky Služby kriminální policie a vyšetřování stejného kraje.

4.4 Výzkumný problém

Předpokládám, že v rámci služeb obvodních oddělení a Služby kriminální policie a vyšetřování budou rozdílné názory a pohledy vůči menšinám, zapříčiněných jiným stylem vykonávání jejich profese.

4.5 Metoda výzkumu

Pro své šetření jsem zvolil kvantitativní výzkum s dominantní metodou dotazníku, kterým budeme zkoumat postoje na připravené otázky. Hlavním důvodem volby této metody byla snaha o získání odpovědí od většího počtu respondentů, abychom výsledky šetření mohli co nejvíce zobecnit.

4.6 Průběh výzkumu

Dotazníky byly předloženy cílové skupině příslušníků Policie ČR v době od 1. 2. 2012 do 15. 2. 2012, přičemž každá z uvedených dvou složek policie měla za úkol vyplnit stejný počet (20) dotazníků.

4.7 Způsob zpracování dat

- sběr dotazníků,
- sčítání odpovědí,
- vyhodnocování získaných dat,
- porovnání dat mezi složkami PČR,
- vyvrácení, či potvrzení hypotézy.

5. Analýza a interpretace výsledků výzkumu

Dotazníky vyplnilo celkem 40 respondentů, přičemž obě dotazované složky policie vyplnily zvlášť 20 dotazníků.

5.1 Vyhodnocení otázky A.

Jak byste hodnotili Váš vztah k národnostním menšinám v ČR?

	pozitivní	dobry	neutrální	negativní	velmi neg.
OOP	0	4	9	6	1
SKPV	1	5	4	8	2
součet	1	9	13	14	3

Obecně vztah k národnostním menšinám je neutrální až negativní.

5.2 Vyhodnocení otázky B.

Bylo by pro Vás přínosem, kdyby byli v řadách policie více spolehliví zástupci národnostních menšin?

	určitě ano	spíše ano	nevím	spíše ne	zcela ne
OOP	3	11	4	2	0
SKPV	8	10	2	0	0
součet	11	21	6	2	0

Zástupci menšin v řadách policie jsou pozitivním přínosem.

5.3 Vyhodnocení otázky C.

Přijali byste mezi sebe zástupce národnostních menšin v rámci náboru, jež by byl v duchu politiky pozitivní diskriminace?

	určitě ano	spíše ano	nevím	spíše ne	zcela ne
OOP	0	2	6	10	2
SKPV	1	1	5	8	5
součet	1	3	11	18	7

V rámci pozitivní diskriminace převládá negativní postoj.

5.4 Vyhodnocení otázky D.

Jaká menšina v ČR je Vám nejbližší z hlediska vlastního postoje?

	Slováci	Ukrajinci	Romové	Vietnamci
OOP	13	2	0	5
SKPV	16	1	0	3
Součet	29	1	0	8

Nejbliže jsou policistům Slováci.

5.5 Vyhodnocení otázky E.

V rámci šetření případů a dále při potřebě pomoci, přistupujete stejným způsobem k majoritě a minoritě?

	určitě ano	spíše ano	nevím	spíše ne	určitě ne
OOP	15	3	2	0	0
SKPV	13	2	5	0	0
Součet	28	5	7	0	0

Šetření probíhá ve stejné dimenzi k minoritě i majoritě.

5.6 Vyhodnocení otázky F.

Hrají nějakou úlohu v rámci Vašeho zaměstnání určité předsudky vůči národnostním menšinám?

	určitě ano	spíše ano	nevím	spíše ne	určitě ne
OOP	0	10	5	2	3
SKPV	1	8	4	5	2
Součet	1	18	9	7	5

Evidentně převládá názor, že předsudky hrají určitou roly.

5.7 Vyhodnocení otázky G.

Myslíte si, že jsou v ČR zástupci národnostních menšin diskriminováni?

	určitě ano	spíše ano	nevím	spíše ne	určitě ne
OOP	0	3	8	5	4
SKPV	0	4	5	8	3
Součet	0	7	13	13	7

Převládá názor, že diskriminace v ČR není.

5.8 Procentuální shrnutí a porovnání celkových výsledku mezi OOP a SKPV

V procentuálním shrnutí jsou spojeny všechny kladné a záporné odpovědi dotazovaných účastníků výzkumu, přičemž otázka písmena D je vynechána.

	určitě ano, spíše ano	nevím, neutrální	určitě ne, spíše ne
OOP	42,5 % (51 hlasů)	28,3 % (34 hlasů)	29,1 % (35 hlasů)
SKPV	45 % (54 hlasů)	21 % (25 hlasů)	34 % (41 hlasů)

V rámci porovnání získaných dat mezi OOK a SKPV bylo výzkumem zjištěno, že názory týkající se národnostních menšin v ČR jsou mezi těmito složkami téměř vyrovnané. Z drobných rozdílů nelze vyvést závěr, že ta či ona složka se ve svých postojích vůči menšinám výrazně liší v závislosti na typ práce, které složky vykonávají.

Z vyhodnocení samostatné otázky A lze vyčíst, že policisté mají k národnostním menšinám v ČR spíše neutrální až negativní vztah. Toto může být způsobeno jejich profesí, neboť v rámci časté kriminality u některých menšin došlo k narušení jejich postojů.

Z vyhodnocení otázky B lze jednoznačně určit, že policisté by přivítali zástupce menšin mezi svými řadami. Jejich postoj pravděpodobně pramení z možnosti využití takových policistů při řešení problémů s jejich komunitou.

Z otázky C jasně vychází fakt, že policisté nesouhlasí s pozitivní diskriminací v rámci náboru k policii. Tento jev lze vysvětlit strachem o kvalitu přijímaných policistů, což může vyvolat nedůvěřivost, skepsi a nepřijetí do kolektivu.

Z otázky D lze vyzorovat, že nejbližší národnostní menšinou jsou pro obě složky Slováci. Toto je pravděpodobně dáno podobnou kulturou a společnými dějinami. Řada lidí v tomto směru vnímá Čechy a Slováky jako svůj národ.

Z otázky E plyne, že policisté se snaží při svém vyšetřování brát majoritu i minoritu na stejné úrovni, bez dělání rozdílů. Toto může být vysvětleno dobrou profesionalitou policistů a současnou politikou policie jako takové, které ve svých kodexech takové jednání nepřípouští.

Otázka F hovoří o tom, že u policie stále vůči menšinám určité předsudky panují, avšak toto můžeme být rovněž způsobeno určitou měrou deformace v rámci jejich profese.

Otázka G uvádí, že většina policistů si myslí, že v ČR diskriminace není, anebo o ni neví. Na tento výsledek těžko hledat odpověď, pravděpodobně média a jejich zkušenosti tolik příkladů diskriminace menšin neukázaly.

Závěr

V rámci prvního pohledu bez hlubšího zamyšlení se může problém menšin zdát jako problém jejich vlastní, neboť majoritní společnost žije podle určitých stanovených a od nich očekávaných pravidel, přičemž někteří příslušníci menšin tyto pravidla porušují, anebo zneužívají. Tyto pohledy a postoje se pak často rozšíří na menšiny obecně, bez ohledu na to zda se jedná o několik „nepřizpůsobivých“ jedinců. V tomto směru nelze plošně definovat cílovou skupinu lidí jako nepřizpůsobivé a tudíž pro společnost nepotřebné, ba dokonce tíživé. Tento krátkozraký pohled by neměl být v civilizované Evropě zastupován, neboť se jedná o obraz celého smyšlení národa. V rámci prohlubování a zlepšování vztahů mezi většinovou populací a menšinou je třeba navázat kontakt na stejné vlně zájmů. V tomto pohledu je předem nezbytné pochopit kulturní a zvykové dědictví jednotlivých skupin. Správně formulovat problémy které ve společenství existují a najít společnou řeč. Předním problémem je pak segregace menšin, která je rovněž velmi krátkozraká a do budoucna nemůže přinést změnu k dobrému. Místo toho je důležité naučit se společně žít a vycházet jakožto v multikulturním prostředí. Důležitým aspektem k dosažení cílů je odbourávání předsudků a xenofobie v rámci vzdělávacích programů a celkovou národní osvětou.

Může se zdát, že je to plýtvání prostředky a časem, ovšem jedině ve smyslu propracovaného systému vzdělávání menšin, jakožto i o obohacování vědomí majority o kulturách minorit, můžeme dosáhnout lepší budoucnosti, kdy vynaložené prostředky se mnohonásobně vrátí v podobě dobře fungující společnosti se zahrnutými prvky multikultury.

Samotné výsledky bakalářské práce konstatují fakta a odpovědi na výše uvedené problémy, kdy zejména výsledek dotazníku určeného pro policisty o počtu 40 dotazovaných v rámci SKPV a OOP byl spíše pozitivní. Tento fakt je dobrým odrazovým můstkem pro další pokračování v úsilí vedoucí k zlepšení situace. Například většina dotazovaných policistů nemá nic proti tomu, kdyby jejich kolega byl členem národnostní menšiny. Rovněž lze z výsledku uvést, že rozdíly v rámci řešení případů mezi majoritou a minoritou nedělají. Případy jsou šetřeny ve stejné intenzitě a dimenzi.

S předsudky se policie stále potýká, ovšem je třeba si položit otázku, zda vzhledem k povaze jejich povolání není jejich názor ovlivněn.

Cílem práce nebyla kritika menšin a majoritní společnosti, ale poukázání na jednotlivé nedostatky s možností jejich řešení. Práce chce poukázat na kulturní rozdíly jednotlivých menšin z pohledu policie a vysvětlení důvodů jejich trestné činnosti. Pochopení těchto rozdílů a respektování odlišných kultur v rámci jejich znalosti je cesta k harmonickému způsobu života se zástupci národnostních menšin.

Jedná se o závažný a politický problém mající úzký vztah k sociální pedagogice. Z toho plyne, že je zapotřebí věnovat výchově na školách i v rodinách velkou pozornost a to z pohledu minority i majority. Vztah k pozitivní diskriminaci je však třeba realizovat v rozumných mezích.

Resumé

Bakalářská práce, tedy její téma se úzce prolíná se studijním oborem Sociální pedagogika. Obecně lze říci, že pod pojmem národnostní menšina si většina vzpomene na Romy. Tito však nejsou v ČR jedinou žijící menšinou, ale dále sem můžeme zařadit Slováky, Ukrajince, Vietnamce a podobně. Každá skupina národnostních menšin je svým způsobem charakteristická a to i v rizikovosti a náchylnosti k páčání trestné činnosti. Sociální pedagogika představuje aplikované odvětví pedagogiky zabývající se výchovným působením právě na rizikové a sociálně znevýhodněné skupiny mládeže i dospělých. Je rovněž zaměřena na výchovu a pomoc rodinám s problémovými dětmi, na skupiny mládeže ohrožené drogami, na jedince propuštěné z vazby atd. Vzhledem k tomu, že nejvýznamnější a nejvíce ohroženější menšinou v ČR jsou Romové, kteří často díky své situaci páčají nejrůznější trestnou činnost, která se odvíjí od jejich životního stylu, malé vzdělanosti a podobně, lze konstatovat, že pomocí sociální pedagogiky se jejich problémy řeší.

Celá práce se tedy váže na výše uvedené a zabývá se problematikou národnostních menšin, které žijí v České republice. Upozorňuje na problémy jednotlivých menšin, přičemž hledá odpověď proč se tyto problémy mezi většinovou společností a menšinou tvoří. Většinu odpovědí lze nalézt v historických pramenech jednotlivých kultur a zároveň nepochopení těchto kultur většinovou společností a naopak. Práce je zaměřena na Policii České republiky jakožto instituci, která se národnostními menšinami zabývá nejen z pohledu vyšetřování jejich trestné činnosti, ale také z pohledu prevence a hledání východisek při řešení problémů.

Obsah této práce je rozdělen na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se první kapitola zabývá charakteristikou vybraných národnostních menšin v ČR včetně vymezení základních pojmů. V charakteristice jednotlivých menšin je zahrnuta i jejich specifická trestná činnost, kde jsou zároveň nastíněny důvody páčání předemné tr. činnosti. Druhá kapitola se váže k problému extremismu a rasismu vůči menšinám žijících v ČR. Třetí kapitola představuje činnost policie na úseku prevence, přičemž je zde představen projekt policie Kulatý stůl a dále Strategie práce policie ve vztahu k menšinám. Praktická část se zabývá zjištěním míry tolerance příslušníků PČR k národnostním menšinám, kdy výzkumnou kvantitativní metodou byl zvolen dotazník.

Anotace

Práce se zabývá problematikou národnostních menšin, které žijí v České republice. Upozorňuje na problémy jednotlivých menšin, přičemž hledá odpověď proč se tyto problémy mezi většinovou společností a menšinou tvoří. Většinu odpovědí lze nalézt v historických pramenech jednotlivých kultur. Práce je pak dále zaměřena na PČR jakožto instituci, která se národními menšinami zabývá nejen z pohledu vyšetřování jejich trestné činnosti, ale také z pohledu prevence a hledání východisek při řešení problémů.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se první kapitola zabývá charakteristikou vybraných národnostních menšin v ČR včetně vymezení základních pojmů. Druhá kapitola se váže k problému extremismu a rasismu vůči menšinám žijícím v ČR. Třetí kapitola představuje činnost policie na úseku prevence, přičemž je zde představen projekt policie Kulatý stůl a dále Strategie práce policie ve vztahu k menšinám. Praktická část se zabývá zjištěním míry tolerance příslušníků PČR k národnostním menšinám. Výzkumnou metodou byl zvolen dotazník.

Klíčová slova

národnostní menšina, menšina, národ, národnost, etnikum, etnocentrismus, majorita, většinová společnost, rasa, rasismus, extremismus, sociální vyloučení, segregace, diskriminace, nacionalismus, xenofobie, prevence

Annotation

The work deals with issues of national minorities living in the Czech Republic. It draws the attention to problems of particular minorities and searches for the answer why these problems between majority society and minority have arisen. Most of the answers can be found in the historical sources of each culture. Furthermore, the work focuses on the Police of the Czech Republic (PCR) as the institution dealing with national minorities from the point of view of enquiring into their criminal activities but also from the points of view of prevention and searching for solutions of these issues.

The work is divided into the theoretical and practical sections. In the theoretical part, the first chapter deals with characteristics of certain national minorities in the Czech Republic including definitions of basic concepts. The second chapter relates to the problems of extremism and racism towards the minorities living in the Czech Republic. The third part of the work introduces the police activities in prevention and also presents the police project called Round Table. Another project mentioned in the third chapter is Strategy of Police Work relating to minorities. The practical part of the work deals with detection of tolerance towards national minorities of PCR members. The research method was chosen a questionnaire.

Key words

National minority, minority, nation, nationality, ethnic minority, ethnocentrism, majority, majority society, race (of people), racism, extremism, social excommunication, segregation, discrimination, nationalism, xenophobia, prevention

Seznam použité literatury

- 1) Trestní zákoník číslo 40/2009, Praha: MV ČR s.p.o., 2010, 472 s.
- 2) Budilová, L., Hirt, T. a kol. Policista v multikulturním prostředí. Informační manuál pro Policii ČR. Praha: MVČR, 2005. , ISBN 80-903510-1-8
- 3) Čapek, S., Poláková, P. Nebezpečné známosti. Pravicový extremismus v malém příhraničním styku. Drážďany: Kulturbüro Sachsen e.V., 2009. 152 s.
- 4) Havrdová, E. Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže. Praha: Centrum pro veřejnou politiku, 2007, 186 s. ISBN 978-80-239-9950-1
- 5) Chmelík, J. Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty. Praha: Linde Praha a.s., 2001, 172 s. ISBN 80-7201-265-7
- 6) Chromý, J. Kriminalita páchaná na mládeži. Praha: Linde, 2010, 239 s. ISBN 978-80-7201-825-3
- 7) Jandourek, J. Sociologie zločinu. Praha: Portál, 2011, 176 s. ISBN 978-80-2620-026-0
- 8) Kraus, B. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2008, 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3
- 9) Mareš, M. Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti. Praha: MVČR, 2006, 80 s.
- 10) MVČR, Doporučení pro obce a města pro předcházení tvorby a rozšiřování sociálně vyloučených lokalit se zdůrazněním zajištění potřeby bydlení. Praha: MVČR, 2009, 143 s. ISBN 978-80-254-4383-5
- 11) MVČR, Mezinárodní symposium - Role policie v boji proti rasismu a xenofobii, Sborník přednášek, Praha: Aleš Skřivan ml., 2000, 229 s.
- 12) NEČAS, C. Romové v České republice včera a dnes. Olomouc: Universita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0497-4
- 13) Pavlincová, H., Horyna, B. Judaismus, Křesťanství, Islám. Olomouc, 2003, str. 655. ISBN 80-7182-165-9
- 14) Průcha, J. Interkulturní psychologie, Praha:Portál, 2004, 199 s. ISBN 80-7178-885-6
- 15) Říčan, P. S Romy žít budeme - jde o to jak, Praha : Portál, 1998. 147 s. ISBN 80-7178-410-9

- 16) Samková, K, Romská otázka. Praha: Blinkr, 2011, 94 s. ISBN 978-80-87579-03-9
- 17) Šišková, T. Výchova k toleranci a proti rasismu, Praha: Portál, 1998, 203 s. ISBN 80-7178-285-8
- 18) Šišková, T. Menšiny a migranti v České republice. My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9
- 19) Ministerstvo vnitra ČR, Národní strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám, MVČR, 2006, 24 s.
- 20) Šalda, J. projekt Kulatý stůl, 2006, PČR, 7 s. (Interní dokument PČR)
- 21) Zákon o právech příslušníků národnostních menšin číslo 273/2001, §2, dostupný na <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/273-01.htm> , (1.3.2012)
- 22) http://cs.wikipedia.org/wiki/D%C4%9Blnick%C3%A1_strana (5. 4. 2012)
- 23) <http://cs.wikipedia.org/wiki/Etnocentrismus>, (11. 2. 2012)
- 24) <http://zpravy.idnes.cz/prehledne-hlavni-vysledky-ze-scitani-lidu>, (4. 3. 2012)